

Pwyllgor	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad	4ydd Gorffennaf 2019
Teitl	Adroddiad Blynyddol 2018/19 y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn
Aelod Cabinet	Y Cyngorydd Dyfrig Siencyn
Pwrpas	Amlinellu'r camau a gymerwyd ers cyhoeddi'r Cynllun Llesiant ym 2018, i ymateb i'r meysydd blaenoriaeth a nodwyd yn y cynllun.

1. Cyflwyniad a chyd-destun

1.1 Nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) yw gwella llesiant economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r Ddeddf yn amlygu saith nod llesiant a pum ffordd o weithio er mwyn rhoi pwrpas cyffredin i gyrff cyhoeddus.

1.2 Mae sefydliadau cyhoeddus yng Ngwynedd ac Ynys Môn wedi cytuno i gydweithio o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, a hynny trwy'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn. Mae aelodau'r Bwrdd yn frwdfrydig dros newid ac yn arddangos parodrwydd i gydweithio ar brosiectau er mwyn gwireddu amcanion y Cynllun Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn. Mae blwyddyn wedi mynd heibio ers i'r Cynllun Llesiant gael ei gyhoeddi, a dyma gyflwyno adroddiad sy'n amlinellu'r hyn a gyflawnwyd dros y flwyddyn ddiwethaf yn unol â'r blaenoriaethau a osodwyd ynddo. Mae'r adroddiad blynyddol yn amlygu bod gwaith o ddatblygu'r cynlluniau gweithredu wedi cychwyn gan y Bwrdd a bod gwaith pellach angen ei wneud yn y meysydd gwaith penodol. Gan edrych ymlaen at flwyddyn 2019/20 ac ymhellach, byddwn yn parhau i gydweithio hefo'n partneriaid a'n trigolion i gyfrannu at amcanion llesiant y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

2. Adroddiad Blynyddol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus

2.1 Cyhoeddwyd y Cynllun Llesiant ym 2018. Ceir gadarnhad yn y Cynllun o'r ddau amcan a chwe maes blaenoriaeth ble gytunwyd gall y Bwrdd gydweithio i sicrhau'r canlyniadau gorau i drigolion Gwynedd ac Ynys Môn. Cytunwyd felly ar feysydd blaenoriaeth sy'n gyffredin yn y ddwy Sir a bydd y Bwrdd yn ymateb i'r materion yma ar y cyd ar draws y ddwy Sir.

Amcan 1: Cymunedau sy'n ffynnu ac yn llewyrchus i'r hir-dymor

Blaenoriaethau: Yr Iaith Gymraeg

Cartrefi ar gyfer pobl leol

Effaith tlodi ar lesiant ein cymunedau

Effaith newid hinsawdd ar lesiant cymunedau

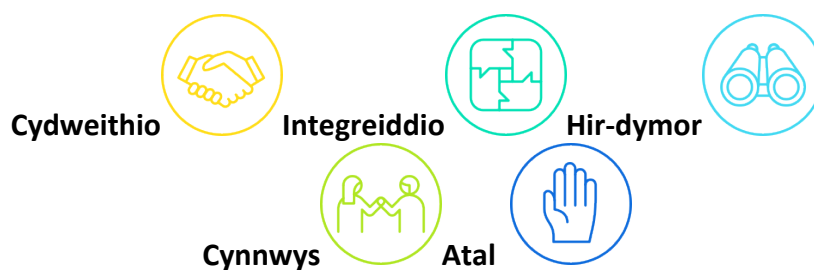
Amcan 2: Trigolion sy'n iach ac yn annibynnol gyda safon bywyd da

Blaenoriaethau: Iechyd a gofal oedolion

Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc

Er mwyn symud y gwaith yn ei flaen o fewn y meysydd blaenoriaeth mae is-grwpiau wedi eu sefydlu.

2.2. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus a'r is-grwpiau wedi gweithredu yn unol â'r pum egwyddor datblygu gynaliadwy cenedlaethol (isod). Cytunodd y Bwrdd eu bod am ychwanegu dwy egwyddor sy'n bwysig i drigolion Gwynedd ac Ynys Môn Sef yr Iaith Gymraeg a Chydraddoldeb. Bydd pob un o'r is-grwpiau yn sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn llinyn euraidd sy'n rhedeg drwy eu gwaith. Bydd yr is-grwpiau hefyd yn parhau i roi sylw i anghydraddoldeb ac anfantais trwy'r asesiadau effaith perthnasol. Mae'r egwyddorion yma yn creu fframwaith i'r Bwrdd gydweithio ar y blaenoriaethau, ystyried y gwersi a ddysgwyd o gamau gweithredu'r gorffennol a mynd i'r afael â rhai heriau bydd y gwasanaethau cyhoeddus yn eu hwynebu i'r dyfodol.

Amcan 1: Cymunedau sy'n ffynnu ac yn llewyrchus i'r hir-dymor

 Cydweithio Hir-dymor Cynnwys		
Y Flaenoriaeth	Yr hyn a wnaethpwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Effaith bosib yn y Tymor byr, Canolig a Hir
<p>laith Gymraeg - Byddwn yn cydweithio i gynyddu'r defnydd o'r laith Gymraeg o fewn cyrff cyhoeddus yng Ngwynedd ac Ynys Môn. Byddwn yn hyrwyddo defnydd o'r laith Gymraeg fel yr iaith ddewis ar gyfer cyfathrebu ymysg sefydliadau cyhoeddus ar draws y ddwy sir.</p>	<p>Mae'r Is-grŵp laith Gymraeg wedi ei sefydlu a chytunwyd i ganolbwyntio ar y meysydd gwaith canlynol:</p> <p>Rhannu arferion da ymysg y cyrff cyhoeddus</p> <p>Gwella profiad y dinesydd Mae anghysondeb yn y ffyrdd mae'r gwasanaethau cyhoeddus yn darparu gwasanaethau dwyieithog yng Ngwynedd ac Ynys Môn, sy'n golygu nad ydi hi bob amser yn bosib i drigolion ddefnyddio'r Gymraeg yn rhwydd wrth gyfathrebu efo cyrff cyhoeddus.</p> <p>Taith Ieithyddol Plentyn a pham nad yw rhai yn dal eu gafael ar yr iaith. Mae parhad o ddefnydd yr iaith i genedlaethau'r dyfodol yn bwysig i'r is-grŵp a byddent yn cydweithio gyda sefydliadau sydd eisoes yn gwneud gwaith yn y maes pwysig yma er mwyn cynllunio ar gyfer y dyfodol.</p> <p>O'r 3 maes gwaith uchod penderfynodd yr Is-grŵp flaenoriaethu prosiect sy'n canolbwyntio ar arferion ieithyddol ymysg staff rhai o sefydliadau'r Bwrdd. Mae hyn yn cael blaenoriaeth gan y grŵp gan eu bod yn cydnabod y gall y gweithlu gynnig cyfleodd i ddefnyddio, ymarfer a dysgu'r iaith</p>	<p><u>Tymor byr</u> Newid arferion ieithyddol y cyfathrebu yng ngweithleoedd y cyrff cyhoeddus.</p> <p><u>Tymor Canolig</u> Cynyddu'r defnydd o'r laith Gymraeg o fewn cyrff cyhoeddus Gwynedd ac Ynys Môn.</p> <p>Cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg fel cyswllt cyntaf gyda gwasanaethau o'r cyrff cyhoeddus. Bwriedir defnyddio data gwaelodlin er mwyn mesur y cynnydd hynny.</p> <p><u>Tymor Hir</u> Cynyddu'r defnydd o Gymraeg o fewn ein cymunedau ehangach sy'n allweddol i ffyniant yr iaith.</p>

	<p>Gymraeg. Felly mae prosiect o'r teitl 'Arfer' wedi ei gymeradwyo gan y Bwrdd sy'n ceisio datblygu dealltwriaeth pam nad yw rhai pobl yn gwneud defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle a'r bwriad yw cydweithio ar yr ymyriadau, gyda'r nod o annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg o fewn y cyrff cyhoeddus.</p> <p>Fel y gwyddom bellach, mae'r Llywodraeth wedi gosod targed o greu miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050, ac mae'r defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle yn cael lle amlwg yn y strategaeth yma. Mae'r Bwrdd yn rhannu'r weledigaeth ac yn cydnabod bod cynyddu'r niferoedd sy'n gallu siarad Cymraeg, ac yn gwneud defnydd ohono yn allweddol i ffyniant yr Iaith.</p>	
--	---	--

<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>Cydweithio</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Hir-dymor</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Cynnwys</p> </div> </div>		
Y Flaenoriaeth	Yr hyn a wnaethpwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Effaith bosib yn y tymor byr, canolig a hir
<p>Cartrefi ar gyfer pobl leol- Byddwn yn cydweithio gyda'r sector dai i sicrhau mwy o gartrefi addas a fforddiadwy yn y llefydd cywir er mwyn diwallu anghenion lleol. Byddwn yn cydweithio i sicrhau bod cartrefi yn rhai o ansawdd sy'n cwrdd ag anghenion trigolion.</p>	<p>Sefydlwyd yr Is-grŵp cartrefi ym Mehefin 2018 i annog y cydweithio rhwng sefydliadau o fewn y sector dai.</p> <p>Mae'r ddwy sir yn bresennol yn cynllunio i ddatblygu tai arloesol. Mae'r is-grŵp yn cynnig dod â chynlluniau'r cyrff cyhoeddus ynghyd, a sefydlu trefniadau i gydweithio er mwyn ystyried nifer llai o fodolau arloesol ond hefyd i gyflawni arbedion maint sydd yn y pen draw yn gwneud defnydd mwy effeithiol o'n hadnoddau. Rhai enghreifftiau o dai arloesol sydd wedi</p>	<p><u>Tymor Byr</u> Yn y lle cyntaf bydd cydweithio hefo'n cymunedau a'n partneriaid ar gynllunio tai arloesol yn ein cymunedau.</p> <p><u>Tymor Canolig</u> Datblygu prosiectau tai arloesol yng nghymunedau Gwynedd ac Ynys Môn</p> <p><u>Tymor Hir</u></p>

	<p>eu hystyried gan yr is-grŵp fel a ganlyn:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Adeiladau o ffrâm bren/ modwlar 2. modelau adeiladau blaengar, ynni isel 3. Dulliau cymunedol amgen sy'n byw gyda dŵr; e.e. tai sy'n mynd i fyny ac i lawr ar hytrawstiau yn unol â lefelau'r dŵr. <p>Yn ogystal mae'r is-grŵp wedi cychwyn y broses o adnabod safleoedd datblygu addas ar gyfer y modelau cartrefi arloesol hynny ar draws Gwynedd a Môn a bwriedir cael eu pecynnu gyda'i gilydd i gyflawni arbedion maint, ac felly lleihau'r gost adeiladu fesul uned</p>	<p>Cartrefi newydd ynni effeithiol a fforddiadwy yn cael eu datblygu.</p> <p>Cynnydd mewn effeithlonrwydd ynni a ddaw yn sgil cyflwyno tai o fodolau arloesol. Cyfrennir hyn yn gadarnhaol ar y newid yn ein hinsawdd ac effaith gadarnhaol ar dlodi tanwydd.</p> <p>Yn y tymor hir mae'r grŵp yn ystyried defnyddio modelau arloesol i ddarparu tai ar gyfer ein poblogaeth sy'n heneiddio. Buasai hyn hefyd yn mynd i'r afael â dyheadau trawsnewid o fewn y sector iechyd.</p>

Cydweithio

Hir-dymor

Integreiddio

Cynnwys

Atal

Y Flaenoriaeth	Yr hyn a wnaethpwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Effaith bosib yn y Tymor Byr, Canolig a Hir
<p>Effaith Newid Hinsawdd ar lesiant ein cymunedau: Byddwn yn cydweithio yn lleol ac yn gweithredu ar y cyd i geisio lliniaru effaith newid hinsawdd ar ein cymunedau.</p>	<p>Mae'r Bwrdd wedi sefydlu is-grŵp newid hinsawdd sy'n cynnwys aelodaeth eang o'r cyrff cyhoeddus sy'n cyfrannu at y gwaith addasu ar gyfer newid hinsawdd, ynghyd â'r mesurau lliniaru.</p> <p>Y camau gweithredu cychwynnol sydd wedi eu hadnabod gan yr is-grŵp yw: Cydweithio hefo'n rhanddeiliaid allweddol a chynllunio mewn modd cydgyssylltiedig ar gyfer tywydd eithafol ac effeithiau newid hinsawdd bresennol a'r dyfodol. Golygir hyn gynnal gwaith mapio trylwyr o'r ardaloedd a chartrefi o fewn ein cymunedau, a cheisio cynllunio ar gyfer yr ardaloedd hynny fydd yn wynebu tywydd eithafol fel llifogydd. Bydd hyn hefyd yn ystyried yr ardaloedd hynny sydd wedi eu hadnabod ar gyfer cynlluniau newid traethlin.</p> <p>Mae sylw yn ogystal yn cael ei roddi i allyriadau carbon y cyrff cyhoeddus, a bydd yr is-grwpiau yn ystyried sut i leihau allyriadau carbon ar draws eu gweithgareddau.</p>	<p><u>Tymor Byr</u> Cydweithio i ddatblygu cyd-ddealltwriaeth a dod i gonsensws ynglŷn â'r gweithredu mewn perthynas â'r effeithiau newid hinsawdd yn ein cymunedau.</p> <p><u>Tymor Canolig / Tymor Hir</u> Bydd gan y Bwrdd gwell dealltwriaeth o'r risgiau a'r effaith o newid hinsawdd a byddwn wedi cydweithio efo'n cymunedau i godi ymwybyddiaeth a chryfhau gwydnwch a'r sgiliau addasu i'r newidiadau tymor canolig a thymor hir.</p>

Cydweithio

Hir-dymor

Atal

Y Flaenoriaeth	Yr hyn a wnaethpwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Effaith bosib yn y tymor byr, canolig a hir
<p>Effaith tldi ar lesiant ein cymunedau – Byddwn yn datblygu'r ddealltwriaeth fanwl o sut mae tldi yn effeithio ein hardaloedd ac yn ceisio sicrhau bod y gwaith sy'n digwydd yn y maes ar draws y cyrff cyhoeddus yn fwy effeithiol er mwyn lliniaru effaith hir dymor tldi.</p>	<p>Sefydlwyd is-grŵp tldi, ac er mwyn datblygu'r ddealltwriaeth o effaith tldi ar lesiant ein cymunedau cynhaliwyd gweithdy a gwahoddwyd amrediad eang o bartneriaid.</p> <p>Fel man cychwyn mae'r Bwrdd yn edrych ar y gwaith sydd eisoes yn mynd rhagddi o fewn yr Awdurdodau Lleol, cyn ystyried sut gall y Bwrdd weithio'n fwy integredig a chydlynus.</p>	<p><u>Tymor Byr A Chanolig</u> Bydd gwell dealltwriaeth gan y Bwrdd o anghenion ein cymunedau.</p> <p>Darparu / Comisiynu ymyraethau a gwasanaethau sy'n ymateb i'r angen.</p> <p><u>Tymor Hir</u> Partneriaid i weithio'n integredig a fwy effeithiol.</p> <p>Creu cymunedau mwy gwydn sy'n gallu cynnal eu hunain a'u teuluoedd, ac ymdopi gyda rhwystrau a wynebir.</p>

Amcan 2: Trigolion sy'n iach ac yn annibynnol gyda safon bywyd da

Y Flaenoriaeth	Yr hyn a wnaethpwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus	Effaith bosib yn y tymor byr, canolig a hir
<p>Iechyd a gofal oedolion: Byddwn yn cydweithio â'r Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol i sicrhau bod y gwasanaethau sy'n cael eu cynllunio ar gyfer y boblogaeth hŷn yn addas ar gyfer anghenion lleol. Byddwn yn cydweithio yn lleol i gynllunio ystod eang o weithgareddau ataliol ar gyfer oedolion er mwyn eu galluogi i fyw yn iach ac annibynnol.</p> <p>Lles a llwyddiant plant a phobl ifanc: Byddwn yn cyd-gynllunio gwasanaethau a gweithgareddau ataliol gefnogi teuluoedd cyn i'r angen am wasanaethau dwys godi. Byddwn yn annog plant, pobl ifanc a'u teuluoedd i wella eu hiechyd er mwyn iddynt allu byw yn iach ac annibynnol o fewn eu cymunedau hir dymor</p>	<p>Mae'r Bwrdd wedi sefydlu Is-grŵp Iechyd a Gofal Cymdeithasol Integredig i Wynedd ac Ynys Môn. Mae'r ddogfen 'Cymru Iachach' yn llywio trefniadau llywodraethu a chynlluniau'r Is-grŵp. Uchelgais y ddogfen yw dod â gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol ynghyd, er mwyn iddynt gael eu cynllunio a'u darparu yn unol ag anghenion a dewisiadau unigolion.</p> <p>Mae'r is-grŵp wedi cytuno i gydweithio gyda phartneriaid eang a chanolbwyntio ar y meysydd gwaith canlynol, gyda'r ffocws ar wasanaeth ataliol a chydweithio mewn partneriaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwaith cymunedol ▪ Plant a Phobl Ifanc / Cefnogi Teuluoedd ▪ Iechyd Meddwl ▪ Anabledau Dysgu 	<p>Tymor Byr Trwy ymgynghori ac ymgysylltu hefo'n trigolion bydd gennym ddealltwriaeth o drefniadau iechyd a gofal sy'n ymateb i anghenion lleol.</p> <p>Bydd trefniadau llywodraethu i gefnogi'r 4 maes gwaith wedi eu sefydlu.</p> <p>Tymor Canolig Byddwn yn parhau i weld gwaith yn datblygu yn y 4 maes gwaith a chychwyn y broses o ail-ddylunio'r system iechyd a gofal cymdeithasol.</p> <p>Tymor Hir Byddwn yn gweld gweithredu system iechyd a gofal newydd – a fydd yn hyrwyddo iechyd a lles da yn ein cymunedau. Bydd y system yn cynnig amrywiaeth o opsiynau o safon uchel sy'n gallu cyfrannu at alluogi trigolion i ddefnyddio eu</p>

		sgiliau byw yn annibynnol.
--	--	----------------------------

2.3 Cyflwynwyd yr adroddiad blynyddol ddrafft i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ar 12fed Fehefin, Pwyllgor Craffu Ynys Môn ar 13eg Fehefin a Phwyllgor Craffu Gwynedd ar 4ydd Orffennaf 2019. Bwriedir cyhoeddi'r adroddiad ym mis Gorffennaf 2019.

2.4 Mae'r uchod yn dystiolaeth gychwynnol fod y BGC fel sefydliadau unigol, ac mewn ymdrechion ar y cyd yn parhau i ymrwymo i wella Llesiant Gwynedd ac Ynys Môn. Er bod adnoddau'r cyrff cyhoeddus o dan bwysau a bod bygythiadau pellach o doriadau mae'r BGC yn adnabod cyfleoedd i weithio mewn ffyrdd gwahanol a chyflwyno dulliau arloesol o weithredu. Gyda chefnogaeth y cyrff cyhoeddus a'u staff, ein trigolion a phartneriaid ehangach gallwn barhau ar y daith o greu cymunedau yng Ngwynedd ac Ynys Môn sy'n ffynnu ac yn llewyrchus i'r hir dymor a rhoi cyfle i'n trigolion fyw yn iach ac annibynnol gyda safon bywyd da. Bydd y BGC hefyd yn ystyried dulliau i reoli perfformiad a phennu dangosyddion perfformiad.

3. Trefniadau Craffu

3.1 Mae'r Ddeddf Llesiant a'r canllawiau cenedlaethol cysylltiedig¹ yn nodi 3 rôl ar gyfer pwyllgorau sgrwtini Awdurdodau Lleol wrth ddarparu atebolrwydd democrataidd i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus:

- Adolygu trefniadau llywodraethu'r BGC
- Ymgynghorai statudol ar yr Asesiad Llesiant a'r Cynllun Llesiant
- Monitro cynnydd ymdrechion y BGC wrth weithredu'r Cynllun Llesiant

3.2 Mae'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn destun craffu gan Bwyllgor craffu / sgrwtini dynodedig awdurdodau lleol Gwynedd ac Ynys Môn yn bresennol. Cytunwyd ar sefydliad Y BGC bydd panel craffu ar y cyd rhwng y 2 sir yn cael ei ddatblygu i wneud y gwaith yma ar draws Gwynedd ac Ynys Môn. Mae swyddogion craffu Cyngor Gwynedd a Chyngor Sir Ynys Môn yn rhoddi sylw i'r camau gweithredu allweddol mewn perthynas â sefydlu panel ar y cyd yn ystod y misoedd nesaf.

¹ Canllawiau ar gyfer Pwyllgorau Craffu Awdurdodau Lleol ar graffu ar Fyrddau Gwasanaethau Cyhoeddus